Şirketin Haklı Nedenle Feshi – TTK m.531 & TTK m.636

Şirketin haklı nedenle feshi, bir sermaye şirketinin (anonim veya limited şirket) ağır ve çekilmez hale gelen durumlar nedeniyle mahkeme kararıyla sona erdirilmesini sağlayan istisnai bir hukuki yoldur. 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu ("**TTK**") ile ilk kez açıkça düzenlenen bu dava, azınlık pay sahiplerine çoğunluğun kötüye kullanımlarına karşı koruma sağlayan olağanüstü bir başvuru yoludur. Hem anonim şirketler (**TTK m. 531**) hem de limited şirketler (**TTK m. 636/III**) bakımından haklı sebeple fesih hakkı tanınmıştır. Bu düzenlemelerden önce, özellikle anonim şirketlerde böyle bir dava hakkı bulunmuyordu. Bu boşluk, 6102 sayılı yeni TTK'nın 531. maddesiyle giderilmiştir.

Haklı nedenle fesih kurumu, özellikle az ortaklı, kapalı şirketlerde kişisel ilişkilerin ve karşılıklı güvenin hayati önem taşıdığı durumlarda gündeme gelir. Ortaklar arasındaki güven ilişkisinin herhangi bir nedenle ciddi biçimde zedelenmesi, onların aynı amaç için birlikte çalışma iradelerini ortadan kaldırabilir. Bu durumda ortakları zorla şirket bünyesinde tutmak, dürüstlük kuralı ve kişilik haklarının korunması ilkelerine aykırı düşer. **Hukukumuzda sürekli borç ilişkilerinde kabul edilen haklı neden kavramı uyarınca, hiç kimseden kendisi için çekilmez hale gelen bir hukuki ilişkiye devam etmesi beklenemez.** İşte bu temel prensip, şirketler hukukunda şirketin haklı nedenle feshi hakkının tanınmasının teorik dayanağını oluşturur. Sonuç olarak, şirketi temelden sarsan, devamını çekilmez kılan bir durum varsa ve diğer çözüm yolları tükendiyse (ultima ratio), azınlık ortaklara mahkemeden fesih talep etme hakkı tanınmıştır.

TTK m. 531 hükmüne göre **anonim şirketlerde, sermayenin en az onda birini** (halka açık şirketlerde yirmide birini, yani %5'ini) temsil eden pay sahipleri, haklı sebeplerin varlığında şirket merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesinden şirketin haklı nedenle feshine karar verilmesini isteyebilirler. **Limited şirketlerde ise böyle bir oran koşulu aranmaksızın her ortak haklı sebebe dayanarak fesih davası açabilir.** Mahkeme haklı sebebin varlığına kanaat getirirse fesih kararı verebileceği gibi, yasada

öngörülen geniş takdir yetkisi sayesinde şirketin devamını sağlayacak alternatif çözümlere de hükmedebilir. Bu yönüyle haklı nedenle fesih davası, klasik taleple bağlılık ilkesine istisna oluşturan ve **"alternatif çözümlü fesih"** olarak da adlandırılan bir yapıya sahiptir. Aşağıda, haklı nedenle fesih talebinin koşulları, örnek durumlar ve mahkemenin verebileceği kararlar ile anonim ve limited şirketler arasındaki farklılıklara değinilecektir.

Şirketin Haklı Nedenle Feshi Hangi Hallerde Talep Edilebilir?

TTK m. 531 ve 636, haklı sebep kavramını özellikle tanımlamamış, hangi hallerin haklı sebep sayılacağını somut olarak belirtmemiştir. Bu nedenle, burada somut olayın özelliklerine göre değerlendirilecek esnek bir kavram söz konusudur. Haklı sebebin varlığı, genel olarak **şirket içinde devam etmesi beklenemeyecek kadar ciddi bir ihtilaf veya bozukluk** bulunmasına dayanır. Öğreti ve Yargıtay uygulamasında, başlıca haklı sebep halleri şu şekilde örneklendirilmektedir:

- **Çoğunluğun Haklarını Kötüye Kullanması (Azınlık Aleyhine Tasarruflar):** Haklı sebep çoğu kez çoğunluk pay sahiplerinin kusurlu davranışlarından kaynaklanır. Özellikle çoğunluğun, azınlığın ortaklık haklarını sistematik biçimde ihlâl etmesi en tipik haklı sebep durumudur. Örneğin, azınlık pay sahiplerine yıllarca temettü dağıtılmaması, sürekli zarar bahanesiyle kâr payı hakkının engellenmesi ya da bilgi

alma ve inceleme haklarının sürekli kısıtlanması gibi durumlar çoğunluğun gücünü kötüye kullandığının göstergesi olabilir. Bu tür çoğunluk baskısı halleri, mahkemece haklı neden olarak kabul edilmektedir.

- **Şirket Yönetiminin ve İşleyişinin Kilitlenmesi:** Ortaklar arasındaki derin anlaşmazlıklar yüzünden şirket organlarının çalışamaz hale gelmesi de haklı nedene örnektir. Özellikle iki ortaklı veya oybirliği gerektiren durumlarda yaşanan karar alamama (deadlock) halleri, şirketin amacını gerçekleştirmesini engellediği için fesih sebebi sayılmaktadır. Örneğin sadece iki pay sahibi bulunan bir şirkette ortakların ciddi uyuşmazlıklar nedeniyle genel kurul kararı alamaması, yönetim kurulunun toplanamaması gibi kilitlenmeler TTK m. 531 anlamında haklı sebep oluşturur. Bu durum, tarafların kusurundan bağımsız bile gelişebilir; önemli olan şirketin temel işleyişinin tıkanmasıdır.

- **Kişisel Çatışmalar ve Güvenin Sarsılması:** Özellikle aile şirketleri veya az sayıda ortaklı şirketlerde ortaklardan birinin diğerine karşı ağır bir kusurlu davranışta bulunması da fesih sebebi olabilir. Örneğin iki ortaklı bir şirkette ortaklardan birinin diğer ortağı fiziken darp etmesi gibi uç bir durumda, ortaklar arasındaki güven tamamen yok olacağından birlikte çalışmaları imkânsız hale gelir. Yargıtay, böyle bir haksız fiil sonucunda şirket faaliyetlerinin işlemez hale gelmesini haklı sebep olarak nitelendirmektedir. Benzer şekilde, ortakların birbirine ağır hakaret, güveni suistimal veya dolandırıcılık gibi fiilleri de ortaklık ilişkisini çekilmez kılacaktır.

- **Şirketin Amaç veya Finansal Temellerinin Ortadan Kalkması:** Haklı sebep her zaman ortakların kusurundan doğmayabilir; bazen şirketin ekonomik varlığı veya kuruluş amacı kendiliğinden ortadan kalkar. Örneğin şirketin faaliyet konusu olan projenin imkânsız hale gelmesi, şirket sermayesinin faaliyetini sürdüremeyecek kadar yetersiz hale gelmesi de haklı sebep sayılabilir. Böyle bir durumda hiçbir ortağın kusuru olmasa bile şirketin devamı anlamını yitirmiş olacağından fesih uygun görülebilir. Nitekim öğreti, şirketi temelden sarsan işleyiş bozukluğunun sebebi veya kusurun kimde olduğundan ziyade, şirketin sürdürülebilirliğinin kalmamış olmasına bakılması gerektiğini vurgulamaktadır.

Yargıtay'ın konuya ilişkin kararları incelendiğinde, kanunda açıkça sayılmayan, şirketin haklı nedenle feshi davası açılabilecek hallerin neler olduğu, daha iyi anlaşılmaktadır.

> "**Davacı vekili, müvekkilinin şirketin ortağı aynı zamanda müdürü olduğunu, şirkete giriş yapamadığını, şirketin işleyişi ve evrakları ile ilgili herhangi bir bilgi alamadığını, bir çok önemli karar dahi bilgisi ve onayı dışında alındığını, davacı ile davalı şirket ortakları arasındaki ortaklık ilişkisinin çekilmez hale geldiğini, diğer ortaklar tarafından karalama kampanyası sonucunda çalışanlar ile müvekkili arasında da bir husumet yaratılmaya çalışıldığını, kendisinin yokluğunda ve bilgisi dışında yapılan ortaklar kurulu kararları ve diğer işlemler nedeniyle zarara uğramasını büyük bir ihtimal olduğunu, bu durumun şirketin haklı nedenlerle feshine sebep oluşturduğunu** iddia ederek … San. ve Tic. Ltd. Şirketi'nin sona erdirilmesine, 6102 sayılı Kanun kapsamında tasfiyesine ve şirkete kayyum atanmasına, talebin kabul olmaması halinde müvekkiline pay bedelinin gerçek değerinin ödenmesi ile müvekkilinin şirket ortaklığından çıkarılmasına karar verilmesini talep ve dava etmiştir.
>
> Mahkemece … davacı tarafça haklı sebeplerle şirketin feshi talep edilmiş ise de 6102 sayılı TTK'nın 636. maddesinde "haklı sebeplerin varlığında, her ortak mahkemeden şirketin feshini isteyebilir. Mahkeme, istem yerine, davacı ortağa payının gerçek değerinin ödenmesine ve davacı ortağın şirketten çıkarılmasına veya duruma uygun düşen ve kabul edilebilir diğer bir çözüme hükmedebilir'' hükmü yer aldığı, **somut olayda davacı ortak ile davalı ortaklar arasındaki güven ve itimadın zedelenmiş olması haklı neden olarak kabul edilebileceği, davalı şirketin faal olması, işçi çalıştırılması, diğer davalı ortaklar arasında ortak çalışma iradesinin devam etmesi karşısında şirketin feshi yerine davacının gerçek pay bedelinin ödenerek davalı şirketten çıkarılmasının daha uygun olacağı…** %33 hisse payının gerçek değerinin 223.194,58 TL olarak tespit edildiği … gerekçesiyle davanın kısmen kabulü ile … 223.194,58 TL ortaklık payının karar tarihinden itibaren işleyecek avans faizi ile birlikte davalıdan alınarak davacıya verilmesine … karar verilmiştir.

> Kararı davacı vekili temyiz etmiştir … Yukarıda açıklanan nedenlerden dolayı, davacı vekilinin bütün temyiz itirazlarının reddiyle **usul ve kanuna uygun bulunan hükmün ONANMASINA** … karar verilmiştir. (Yargıtay 11. HD E. 2015/15797 K. 2017/2896 T. 15.05.2017)

Yukarıda açıklananlarla sınırlı olmamakla birlikte, Yargıtay kararları haklı sebebi özellikle çoğunluk-azınlık çatışması, şirket organlarının kilitlenmesi ve şirketteki menfaat dengelerinin ağır biçimde bozulması durumlarında kabul etmektedir. Önemle belirtilmelidir ki daha hafif bir çözümle giderilebilecek uyuşmazlıklar için şirketin haklı nedenle feshi yoluna başvurulmamalıdır. Örneğin, genel kurul kararlarının iptali, yönetici değişikliği, sorumluluk davası gibi yollarla çözülebilecek bir sorun varsa önce onlar denenmeli; ancak tüm bu yollar yetersiz kalıyor ve şirket içi sorunlar kronik hale gelmiş bulunuyorsa, haklı nedenle fesih davası son çare olarak gündeme getirilmelidir. Yargıtay'ın konuya yaklaşımını daha iyi anlayabilmek adına şu kararın paylaşılmasında fayda bulunmaktadır:

> "Şirketler hukuku bakımından şirketin devamlılığının sağlanılması esas olup; düzenleme uyarınca, **ekonomik değer taşıyan şirketin feshi yerine şirketi ayakta tutacak diğer çözüm yollarının hakimce değerlendirilmesi zorunlu kılınmıştır.** Dava konusu şirketin ana sözleşmesinde yer alan faaliyet amaçlarını gerçekleştirmeye yarar bir kısım taşınmazlarını elinden çıkardığı, 2006 yılından beri gayri faal durumda olduğu, ortaklar arasında yaşanan ihtilaflar nedeniyle davaların süregeldiği ve bu itibarla davada haklı nedenlerle fesih koşullarının gerçekleştiği sabit ise de; dosya içerisinde yer alan bilirkişi raporları ve belgelerden aile şirketi vasfındaki davalı şirketin halen elinde bulundurduğu malvarlıklarıyla şirket anasözleşmesinde yer alan amaçları rahatlıkla gerçekleştirebilecek durumda olduğu, davacı ortakların ortaklıktan ayrılması halinde şirket anasözleşmesinde yapılacak değişiklikle şirketin amaçlarının değiştirilebileceği, **esasen davacı ortakların da ortaklıktan çıkmayı isteyip sadece ödenecek pay bedeli hususunda diğer ortaklarla anlaşamadıkları hususu gözetildiğinde şirketin, haklı nedenle feshi yerine davacı ortakların pay bedellerinin taraflarlarına ödenmesi suretiyle ortaklıktan çıkarılmalarına karar verilmesinin somut olaya uygun olacağı** gözetilmeksizin yazılı gerekçeyle bu

> yöndeki talebin reddi doğru görülmemiş bozmayı gerektirmiştir." (Yargıtay 11. HD 2015/9088 E., 2016/2352 K., 03.03.2016 T.)

Şirketin Haklı Nedenle Feshi Davasında Verilebilecek Alternatif Kararlar

Şirketin haklı nedenle feshi davası açıldığında mahkeme, davayı esastan kabul ederse ilke olarak şirketin feshine ve tasfiyesine karar verebilir. Ancak TTK m. 531 (anonim şirket) ve TTK m. 636/III (limited şirket) hükümleri, şirketin yaşatılması mümkün ve ekonomik açıdan makul görülüyorsa mahkemeye fesih yerine alternatif çözümler getirme imkânı tanımaktadır. Böylece kanun koyucu, şirketin feshi gibi ağır bir sonuca varmadan önce daha dengeli çareler üretilmesini amaçlamıştır.

TTK m. 531/1 ve m. 636/3'e göre mahkeme, fesih talebini haklı bulsa bile *"fesih yerine, davacı pay sahiplerine paylarının karar tarihine en yakın tarihteki gerçek değerlerinin ödenip şirketten çıkarılmalarına veya duruma uygun düşen ve kabul edilebilir diğer bir çözüme karar verebilir"*. Madde metninden de açıkça anlaşıldığı üzere, davacı pay sahibinin sahip olduğu payların değerinin ortağa ödenmesi yoluyla pay sahibinin ortaklıktan çıkarılması, örnek yoluyla sayılmıştır. **Mahkeme, durumun koşullarında göre daha uygun bulduğu bir çözüme de hükmedebilir.** Bu çerçevede uygulamada mahkemenin verebileceği başlıca alternatif kararlar şunlardır:

- **Davacı Ortağın Payının Değerinin Ödenerek Ortaklıktan Çıkarılması:** Şirketin haklı nedenle feshi talepli davalarda en sık uygulanan alternatif çözüm budur. Mahkeme, davacı azınlık ortağın paylarının gerçek değerini belirleyip bu bedelin ödenmesi karşılığında ortağın şirketten ayrılmasına hükmedebilir. Bu karar sonucunda fiilen davacı ortağın paylarını ya şirket kendi paylarını iktisap ederek alır ya da diğer pay sahipleri veya üçüncü bir kişi bu payları devralır. Kanun lafzı bu konuda açık olmadığı için, uygulamada genellikle şirketin sermaye azaltımı yoluyla davacıya ödeme yapması formülü benimsenmektedir. Bu çözüm, şirketin feshine kıyasla daha ılımlı bir sonuç olup hem şirket yaşamaya devam eder hem de uyuşmazlık yaratan ortak şirketten ayrılmış olur.

- **Şirket İşleyişine Uygun Düşen Diğer Kabul Edilebilir Çözümler:** Kanunun mahkemeye tanıdığı takdir yetkisi sayesinde, somut olayın şartlarına göre farklı çözümler üretilebilir. Örneğin, öğreti ve uygulamada şirketin bölünmesi önerilmektedir. Özellikle az sayıda ortağın bulunduğu ve aile şirketi niteliğindeki yapılarda, ortaklar arasında uzlaşma imkânı kalmamışsa mahkeme şirketin ayni veya nakdi bölünmesine karar vererek grupları ayrıştırabilir. Bu sayede taraflar yollarını ayırırken şirket faaliyetlerinin bir kısmı devreden devam ettirilebilir. Bir başka çözüm, çoğunluk pay sahibinin davacı ortağın payını satın almasına hükmedilmesi olabilir. Hakim, feshe sebebiyet veren çoğunluk ortağa “payları satın al, ortağı çıkart” diyerek

sorunu çözebilir. Ayrıca şirket esas sözleşmesinde öngörülmüş farklı çekilme mekanizmaları varsa (örneğin belirli bir olayda ortağa ayrılma hakkı tanıyan hüküm), mahkeme bunların işletilmesini sağlayabilir. Kanun, “duruma uygun düşen ve kabul edilebilir diğer çözüm” diyerek bu konuda bir sınır çizmemiştir; yeter ki çözüm, sorunu giderici ve hakkaniyete uygun olsun.

Tüm bunların yanında doktrinde, şu şekilde alternatif kararlar da verilebileceği ifade edilmektedir: **(i)** kar payı dağıtımına karar verilmesi, **(ii)** yönetim kuruluna üye atanması, **(iii)** yönetim kurulundan üye azli, **(iv)** esas sözleşme değişikliği, **(v)** önceden alınmış bir yönetim kurulu kararının değiştirilmesi veya kaldırılması, **(vi)** şirket yönetim teşkilatının belirlenmesi, **(vii)** şirket iç yönergesinin değiştirilmesi, **(viii)** temsil yetkisinin değiştirilmesi... *(Bkz. İLBASMIŞ HIZLISOY , Ö. "Anonim Şirketin Haklı Sebeple Feshi", Doktora Tezi, 2015, s. 279-305)*

Önemle belirtmek gerekir ki, doktrinde, bilhassa Türk Ticaret Kanunu'nun mimarlarından olan Ünal Tekinalp, yukarıda örnekleme yoluyla sayılan alternatif çözümlere hükmetme konusunda, durumun koşullarının gerektirdiği ölçüde, mahkemelerce serbestçe hareket edilebileceğini ifade etmektedir. *(Bkz. TEKİNALP, Ünal, Anonim Ortaklığın Haklı Sebeplerle Alternatif Çözümlü Feshi Davasının Bazı Usuli Sorunları, Ersin Çamoğlu’na Armağan, İstanbul, 2013)*

Mahkemenin fesih yerine alternatif çözümlere hükmedebilmesi, usul hukuku bakımından talep dışı karar yasağına (HMK m. 26) bir istisna oluşturur. **Yani normalde hakim, davacının istemediği bir şeye karar veremezken; burada kanun, hakime açıkça talep edilen fesih dışında bir çözüme hükmetme yetkisi vermiştir.** Uygulamada da Yargıtay, şirketi doğrudan tasfiye etmeyi en son çare olarak görmekte; şirketin devamını sağlayacak bir formül arayışına girmektedir. Bu yaklaşım, hem şirket varlığını korumakta hem de azınlık ortağın hakkını teslim etmektedir. Bu doğrultuda Yargıtay 11. Hukuk Dairesi'nin 2018/1177 E. , 2019/3046 K., 16.4.2019 T. sayılı kararı şu şekildedir:

> "*...Somut olayda, davacıların payı toplam % 16 olup, davalı işbu davada şirketin amaçlarını gerçekleştirmeye uygun finansal yapı ve aktif mal varlığı bulunduğunu savunmuştur. Yine, dava açıldıktan sonra olsa dahi, davalı şirket ticari mal alım satımı yapmış olup, dosyadaki bozma ilamı sonrası alınan bilirkişi raporunda, davalı şirketin 2013, 2014, 2015 yıllarında toplam 1.135.539,83 TL dönem net zararı olmasına rağmen 2016 yılında 763.709,33 TL dönem net kârının bulunduğu, 06/2017 döneminde 50.041,03 TL ticari bilanço karının olduğu, 30.06.2017 tarihi itibarı ile öz sermayesinin 1.551.855,87 TL olduğu belirtilmiş, ayrıca davalı şirket tarafından mahkeme kararından önce dosyaya sunulan 01/11/2017 tarihli dilekçe ekindeki evraklara göre davalı şirketin Hasanağa Organize Sanayi Bölgesindeki taşınmazı ile ilgili inşaat başlatılıp neticesinde üretim faaliyetine geçilmesi için yönetim kurulunun genel kurulu toplantıya çağırarak şirketin sermayesinin artırılması için çalışmalar yaptığı ve bu konuda 17/11/2017 tarihinde olağanüstü genel kurul yapılması ile ilgili evrakların dosyaya sunulduğu görülmüştür.* ***Davalı şirket, faaliyetine devam etmek istediğini beyan etmektedir. 6102 sayılı TTK'nın 531. m. uyarınca fesih talebinde bulunabilmesinin en son çare olarak dikkate alınması gerektiği zira, asıl olanın şirketin devamlılığı olduğu, davalı şirketin aktif taşınmaz mal varlıklarının bulunması, dava açıldıktan sonra dahi olsa kar eder hale gelmesi, davacıların davalı şirketteki hisse oranları, şirketin Organize Sanayi Bölgesinde bulunan fabrikasını faal hale getirme konusundaki girişimleri dikkate alındığında, davalı şirketin feshinden önce davacı pay sahiplerine paylarının karar tarihine en yakın tarihteki gerçek değerlerinin ödenip şirketten çıkarılmalarına veya duruma uygun düşen ve kabul edilebilir bir***

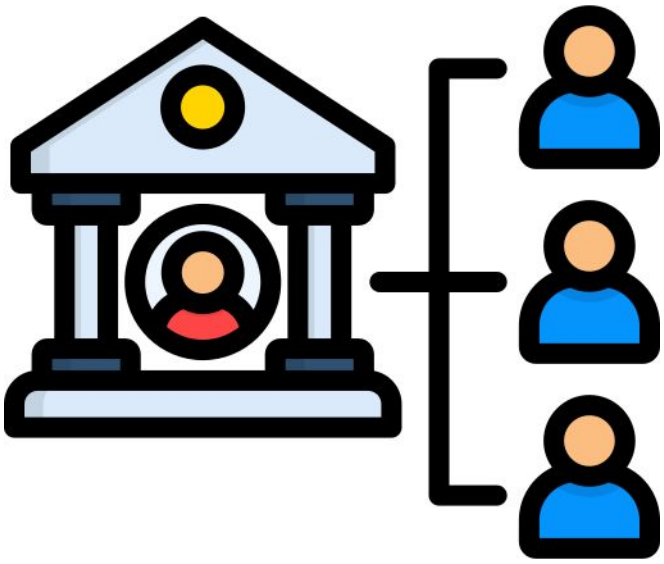
> ***çözüme karar verilmesi gerekirken,*** *haklı sebeplerin varlığı halinde anılan madde kapsamındaki fesih yerine seçimlik diğer yetkilerin kullanılıp kullanılamayacağı hususunda yeterli bir gerekçeye yer verilmeden şirketin feshine karar verilmesi doğru görülmemiş, bu nedenle de kararın davalı yararına bozulması gerekmiştir.*"

TTK m. 531 ve 636 hükümlerinde, mahkemenin uygulayacağı alternatif çözümün detayları netleştirilmemiştir. Özellikle davacı ortağın paylarının gerçek değerinin ödenmesi halinde bu bedelin kim tarafından ödeneceği ve şirketin kendi paylarını geçici olarak iktisap edip edemeyeceği hususlarında kanun boşluğu bulunmaktadır. **Kanun lafzındaki genişlik, yukarıda da detaylıca açıklandığı üzere, mahkemenin her ikisine de hükmedebileceği şeklinde anlaşılmaya müsaittir.** Öğretide, şirketin kendi paylarını satın alabilmesi için genel hükümlerdeki sınırların (örneğin bilanço kârından karşılanma şartı gibi) gözetilmesi gerekip gerekmediği tartışılmaktadır. Bu belirsizliklerin çözümü, zamanla yargı içtihatlarının oturması ve olası yasal düzenlemelerle olacaktır.

Belirtmek gerekir ki Yargıtay'ın bazı içtihatlarında belirtildiği üzere, mahkemece alternatif çözümlere hükmedilebilmesi için fesih için haklı sebebin oluşması gerekmektedir. **Yani fesih için haklı sebep teşkil edecek ağırlıkta olmayan bir nedenle alternatif çözümlere hükmedilemez.** Bu doğrultuda Yargıtay 11. Hukuk Dairesi 2016/4639 E., 2017/3180 K., 30.5.2017 T. sayılı kararı şu şekildedir:

> "...TTK'nın 531. maddesi uyarınca şirketin haklı sebeplerle feshine veya fesih yerine, davacı pay sahiplerine, paylarının gerçek değerlerinin ödenip şirketten çıkarılmalarına karar verilebilmesi için öncelikle haklı sebeplerin gerçekleşmesi gerekmektedir. **Bu nedenle mahkemenin "davacıların haklı sebeplerin mevcudiyetine dair somut olayları açıklamadığı, feshi gerektirecek derecede haklı sebep olmaması halinde fesih isteyen pay sahibinin çıkarılmasına karar verilebileceği,''ne yönelik gerekçesi yerinde değil** ise de, bu hususun taraflarca temyize konu edilmemesi nedeniyle bozma sebebi yapılmamıştır..."

Şirketin Haklı Nedenle Feshi Davasında Taraflar

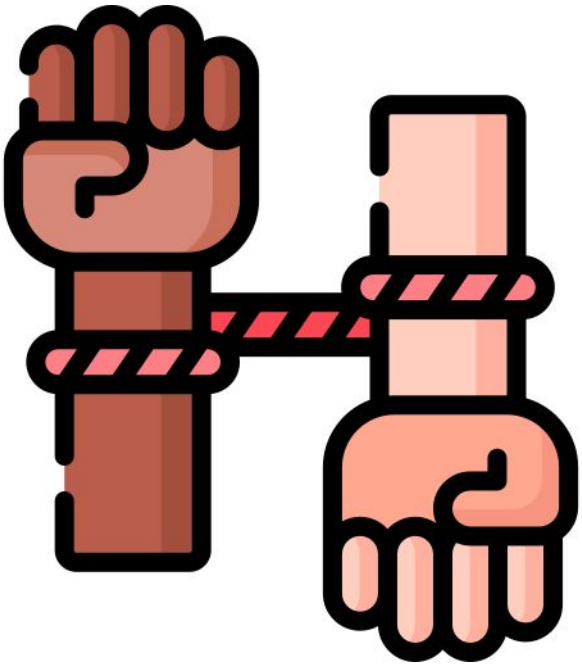
Haklı nedenle fesih davasında davacı taraf, şirketin feshi talebinde bulunan ortak veya ortaklardır. Yukarıda belirtildiği gibi anonim şirketlerde davacı olabilmek için en az %10 (halka açıkta %5) paya sahip azınlık konumunda olmak gerekirken, limited şirketlerde her ortak tek başına davacı olabilir. Uygulamada çoğunlukla azınlık hissedarlar, çoğunluk karşısında bu hakkı kullanır. **Davacı, bir veya birden çok pay sahibinden oluşabilir; örneğin anonim şirkette sermayenin onda birini birlikte temsil eden birden fazla ortak birleşerek dava açabilir.**

Davalı taraf konusunda ise doktrinde ve yargı kararlarında farklı görüşler ortaya çıkmıştır. **Hâkim görüşe göre, haklı nedenle fesih davasında davalı sıfatı münhasıran şirketin tüzel kişiliğine aittir.** Dolayısıyla her ne kadar haklı sebebe yol açan fiilleri gerçekleştirenler diğer pay sahipleri olsa da usulen husumetin şirketin şahsına yöneltilmesi gerekmektedir. Baskın görüşe göre, davada şirket yanında diğer ortakların da davalı gösterilmesi, başlı başına dava reddi sebebi olmamalı; mahkeme, yanlış hasım gösterilmesini dikkate alarak davayı şirket üzerinde görülmek üzere düzeltmelidir. Yargıtay'ın limited şirketler özelinde verdiği bazı kararlarda, şirkete değil, doğrudan ortağa dönük açılan davalar ile ilgili husumet eksikliği gerekçe gösterilerek yapılan itirazların reddedildiği görülmektedir. Örneğin Yargıtay 11. Hukuk Dairesi 2016/1685 E. , 2017/4592 K., 20.09.2017 T. sayılı kararı şu şekildedir:

> "...Her ne kadar mahkemece davanın şirkete karşı açılması gerektiği gerekçesiyle reddine karar verilmiş ise de davalı şirket ortağı tarafından limited şirketin diğer ortağı ve müdürüne karşı, karşı dava açıldığından karşı dava tarihinde şirket müdürü olan ...'ın pasif husumet ehliyeti bulunmadığından ...'a yönelik davanın reddi doğru ise de **limited şirketin ortağı tarafından diğer ortağı olan ...'na karşı da fesih davası yöneltildiğinden husumet eksikliğinin bulunmadığı gözetilerek** karşı davanın esasının incelenmesi gerekirken karşı davalı ...'na yönelik şirketin feshi davası yönünden de yazılı şekilde hüküm kurulması doğru olmamış davalı/karşı davacının karşı davalı ...'na yönelik karşı davaya ilişkin temyiz itirazının kabulü ile karşı davaya ilişkin hükmün bozulması gerekmiştir."

Sonuç olarak, haklı nedenle fesih davasında davalı taraf feshi istenen şirkettir. Dava, şirket tüzel kişiliğine yöneltilir ve şirketi temsilen yönetim kurulu (anonim şirkette) veya şirket müdürleri (limited şirkette) yargılama sırasında yer alır. Diğer pay sahipleri, mahkemenin davaya dahil olmalarını gerekli görmesi halinde *fer'i müdahil* sıfatıyla katılabilirler. Uygulamada çoğu zaman davalı olarak sadece şirket gösterilmekte; mahkemeler de davayı bu şekilde yürütmektedir.

Anonim Şirketlerde Haklı Nedenle Fesih Davası Açma Mecburiyeti

Anonim şirketlerde çıkma hakkı olmaması, ortaklar arası uyuşmazlık çözümü konusundaki en önemli yapısal sorunlardan biridir. “Çıkma hakkı” ile kastedilen, bir ortağın haklı neden ortaya çıktığında şirketten payının değerini alarak ayrılabilmesini sağlayan hukuki mekanizmadır. Limited şirketlerde kanun koyucu, pay devrinin sınırlı olması nedeniyle ortağın şirketten çıkmasının zor olacağını öngörerek, haklı sebebe dayalı çıkma hakkı düzenlemiştir. Gerçekten de limited şirket ortağının payını devrederek ayrılması anonim şirkete göre daha zor ve bazı durumlarda imkânsız olabilmektedir (örneğin diğer ortakların onay vermemesi halinde). Bu durumda, ortağın şirket ilişkisini sonlandırabilmesi için TTK m. 638’de haklı sebeple çıkma hakkı tanınmış; ayrıca m. 636/III ile de her ortak tarafından şirketin feshini talep etme yolu öngörülmüştür. Yani limited şirkette ortak, şirketten ayrılmak için ya şirketin feshini isteyebilecek ya da şartları varsa haklı nedenle çıkma talebinde bulunabilecektir.

Oysa anonim şirketlerde, limited şirketteki gibi genel bir çıkma hakkı veya ayrılma akçesi talep etme imkânı bulunmamaktadır. **Anonim şirket ortağı, paylarını kolayca devrederek şirketten çıkabilir gibi görünse de, pratikte halka kapalı anonim şirketlerde pay devri de sınırlamalara tabi olabilmekte veya uygun alıcı bulmak her zaman mümkün olmayabilmektedir.** Özellikle çoğunluk pay sahibinin şirkette kalmak istemeyen azınlığın paylarını makul bir bedelle devralma yükümlülüğü yoktur. Bu nedenle, anonim şirkette azınlık ortağın karşı karşıya olduğu ikilem şudur: Ya şirket içindeki olumsuz koşullara katlanmaya devam etmek ya da mahkemeden şirketin feshini istemek. Arada, limited şirketteki gibi bir “orta yol” imkanı yoktur.

Kanun koyucu her ne kadar anonim şirketlerde genel bir çıkma hakkı tanımamış olsa da, bazı özel durumlar için ayrılma hakkı/akçesi mekanizmaları getirmiştir. Örneğin, TTK m. 141’de birleşme, bölünme, tür değiştirme gibi yapısal değişikliklerde muhalif kalan pay sahiplerine ayrılma akçesi (payların gerçek değeri üzerinden şirketçe satın alınması) hakkı tanınmıştır. Ayrıca 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu m. 24, belirli önemli nitelikteki genel kurul kararlarına muhalif kalan halka açık anonim ortaklık pay sahiplerine şirkete satarak ayrılma hakkı vermektedir. **Ne var ki, bu gibi istisnai haller dışında, anonim şirket ortağının haklı neden ortaya çıktığında tek başına şirketten çıkma hakkı yoktur. Çoğunlukla, anonim ortaklıklarda bir ortağın ayrılması ancak ya kendi paylarını devretmesiyle ya da işte bu makalede ele**

alınan haklı nedenle fesih davası neticesinde mahkemenin alternatif çözüm olarak ayrılmasına karar vermesiyle mümkün olmaktadır.

Dolayısıyla anonim şirketlerde ayrılma kurumunun olmaması, azınlık haklarının korunması bakımından bir eksiklik olarak değerlendirilmektedir. Azınlık ortak, şirketin haklı nedenle feshi davasını açarken aslında çoğu zaman şirketin gerçekten tasfiye olmasını istememekte, şirketten makul bir bedelle çıkabilmeyi hedeflemektedir. Nitekim uygulamada da, şirketin haklı sebeple feshi davalarının önemli bir kısmı fiilen davacı ortağın ayrılmasıyla sonuçlanmakta, şirketin feshi **son çare** olarak gündeme gelmektedir.

Açıklanan nedenlerle, anonim şirket ortaklığından ayrılmak isteyen bir pay sahibi, her ne kadar bu konudaki gerçek iradesi şirketin feshine ilişkin dava açmak olmasa da, TTK m.531 kapsamında şirketin haklı nedenle feshi talepli dava açmalı, gerçek talebini, alternatif çözüm olarak mahkemeye bildirmelidir. Bu kapsamda, ortaya çıkan bu tür uyuşmazlıklarda, haklı nedenle fesih davası açmanın bir mecburiyet olduğu ifade edilebilir.

Şirketin Haklı Nedenle Feshi Davası Arabuluculuğa Tabi midir?

Türk hukukunda son yıllarda uyuşmazlıkların yargı yoluna taşınmadan önce alternatif çözüm yollarıyla çözülmesini sağlamak amacıyla dava şartı olarak arabuluculuk uygulaması getirilmiştir. Özellikle 7155 sayılı Kanun'la Ticaret Kanunu'na eklenen TTK m.

5/A uyarınca, ticari davalardan konusu bir miktar paranın ödenmesi olan alacak ve tazminat talepleri için dava açılmadan önce arabulucuya başvurulmuş olması zorunlu hale gelmiştir. Bu düzenleme, ticari uyuşmazlıkların önemli bir kısmını kapsamakla birlikte, her ticari davayı içermez. Peki, şirketin haklı nedenle feshi davası bu kapsamda mıdır?

Şirketin haklı nedenle feshi davası, niteliği itibariyle yenilik doğuran bir davadır; amacı bir para alacağı elde etmek değil, şirkete son vermek ya da alternatif bir çözüm gerçekleştirmektir. **Dolayısıyla konusu bir miktar paranın ödenmesi olmayan bu dava tipinde, TTK m. 5/A'daki zorunlu arabuluculuk şartı uygulanmaz.**

Öte yandan, fesih davası sırasında taraflar arabuluculuk yoluyla anlaşmaya varırlarsa elbette sulh olabilecekleri kabul edilir. Ancak bu tür davalarda uyuşmazlık genelde şirketin yapısına ve temel işleyişine dair olduğu için, arabuluculukla çözüm bulunması pratikte oldukça zordur. Zira fesih talebine konu sorunlar sıradan bir alacak uyuşmazlığı değil; ortaklar arası derin güvensizlik ve çekişmelerdir. Bu nedenle, haklı nedenle fesih davaları arabuluculuğa tabi olmamakla birlikte, tarafların dilerlerse yargılama dışında dostane çözüm aramalarının önünde engel yoktur.

Haklı Nedenle Fesihte Süreler ve Dava Süreci

Haklı nedenle fesih davası, kesin yetki kuralına tabi olup **şirket merkezinin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesinde görülür**. Görevli mahkeme, tüm sermaye şirketi

davalarında olduğu gibi asliye ticaret mahkemesidir. **Dava basit yargılama usulüne tabidir.** (TTK m. 531/2 atfıyla HMK m. 320) **Kanunda şirketin haklı sebeple feshi davası açmak için bir zamanaşımı veya hak düşürücü süre öngörülmemiştir.** Dolayısıyla haklı sebep devam ettiği sürece dava açılabilir. Bu durum, bir yönüyle hukuk güvenliği açısından eleştirilse de, diğer yandan ortağın elini güçlendiren bir imkândır. Zira sorun ne zaman ortaya çıkarsa çıksın, çözüm için mahkemeye gidilebilir.

Uygulamada davanın görülme süresi, diğer ticari davalara kıyasla uzun olabilmektedir. Zira mahkeme çoğu zaman önce bilirkişi incelemeleri ile şirketin mali durumu ve işleyişi hakkında raporlar almaktadır. Özellikle alternatif çözüm düşünüldüğünde, pay değerinin belirlenmesi için uzman bilirkişi değerlendirmesi gerekmektedir. Ayrıca taraflar arasındaki çekişmenin derinliği nedeniyle tanık beyanları, belge incelemeleri gibi kapsamlı bir tahkikat yapılabilmektedir.

Tüm bu bahsedilenler, fesih davasını birkaç yıla yayabilmektedir. Bunun bilincinde olan kanun koyucu, şirketin haklı nedenle feshi davalarında hızlı sonuç alınabilmesi için özel bir usul getirmemiş olsa da, mahkemelerin basit usulün ruhuna uygun şekilde davayı makul sürede sonuçlandırması gerekmektedir. Fakat her halükarda, ülkemizde davaları üst mahkemeye taşıma konusundaki genel eğilim, ciddi bir şirketin haklı nedenle feshi dosyasının beş yıldan daha kısa sürede çözümlenmemesine neden olmaktadır.

KAYNAKÇA:

- TEKİNALP, Ünal, **"Anonim Ortaklığın Haklı Sebeplerle Alternatif Çözümlü Feshi Davasının Bazı Usuli Sorunları"**, Ersin Çamoğlu'na Armağan, İstanbul, 2013.
- Füsun Nomer Ertan, **"Anonim Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi Davası – TTK m. 531 Üzerine Düşünceler"**, İÜHFM C. LXXIII, S. 1, 422 s. 421-440, 2015.
- Zeynep Mineliler, **"Yeni Türk Ticaret Kanunu'na Göre Limited Şirketlerin Haklı Sebeple Feshi"**, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. XVI, Y. 2012, Sa. 3, s.95-120.
- Begüm Yiğit, **"Anonim Şirketin Haklı Nedenle Feshi Davasında Davalı Sıfatının Belirlenmesi"**, Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2019/1, s.583-618.

- Özlem İlbasmış Hızlısoy, **“Anonim Şirketin Haklı Sebeple Feshi”**, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2015.
- Rahmi Can Ömür, **“Anonim Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi Davasının Usûl Hukuku Bakımından İncelenmesi”**, Yeditepe Hukuk Fakültesi Dergisi, 2021/2, s.1381-1405.
- R. Eda Giray, **“Limited Şirketin Haklı Sebeple Feshi ve Yargıtay’ın Yaklaşımı”**, İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 2007/2, s.195-218.